

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 14 marca 2025 r.

Pozycja 25

POSTANOWIENIE

z dnia 11 marca 2025 r.

Sygn. akt P 18/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jakub Stelina – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bogdan Świączkowski
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 marca 2025 r., pytania prawnego Sądu Najwyższego:

czy art. 45 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- 1) wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji,
- 2) nie określa kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2 oraz z art. 7 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Postanowieniem z 11 marca 2019 r. Sąd Najwyższy zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy art. 45 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w zakresie, w jakim nie określa kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2 oraz z art. 7 Konstytucji.

1.1. Pytanie prawne zostało przedstawione w związku z następującym stanem faktycznym. Do Sądu Najwyższego został złożony wniosek o wyznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy z powództwa M.K. przeciwko K.K. o rozwód. Wnioskodawczyni wraz z uczestnikiem zawarli w 1993 r. związek małżeński w B., gdzie strony wspólnie zamieszkiwały do 2013 r. W 2013 r. małżonkowie wyjechali do Republiki Federalnej Niemiec, gdzie przebywają do chwili obecnej z zamiarem stałego pobytu. Oboje zatem mają ośrodek spraw życiowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Strony mają regularny kontakt i przybywają do ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania w Polsce z uwagi na fakt zamieszkania tam ich rodzin oraz znajomych. Ponadto posiadają tam nieruchomości. W świetle powyższych okoliczności nie można ustalić właściwości miejscowej sądu na podstawie art. 41 k.p.c.

1.2. Przedmiotem pytania prawnego jest art. 45 k.p.c. w zakresach wskazanych w sentencji postanowienia, któremu Sąd Najwyższy zarzucił niezgodność z art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 2 Konstytucji.

W ocenie Sądu Najwyższego brak wskazania w art. 45 k.p.c. jakichkolwiek kryteriów, jakimi powinien kierować się rozstrzygając w ogólności albo w różnych kategoriach spraw Sąd Najwyższy, nie spełnia standardów prawa do sądu właściwego, a w konsekwencji pozostaje w sprzeczności z zasadą sprawiedliwości proceduralnej. Niewskazanie takich kryteriów przez ustawodawcę powoduje, iż rozstrzygnięcia wydane na podstawie art. 45 k.p.c. pozostają dowolne bez możliwości ustalenia przez strony ani postronne podmioty motywów i ocen, jakimi kierował się Sąd Najwyższy. Brak kryteriów należy uznać za uchybienie nie do pogodzenia z zasadą przewidywalności działań organów władzy publicznej wynikającą z art. 2 Konstytucji. Ocena konstytucyjności braku ustawowych kryteriów z jednej oraz określony mechanizm wykluczający możliwość weryfikacji właściwości na dalszych etapach postępowania (przed sądem oznaczonym) z drugiej strony pozostają ze sobą w ścisłej korelacji z punktu widzenia oceny rzetelnej procedury i w konsekwencji prawa do sprawiedliwego rozstrzygnięcia ściśle związanego z zasadą sprawiedliwości społecznej. Natomiast w świetle art. 176 ust. 2 Konstytucji wyznaczenie właściwości sądu powinno nastąpić w ustawie. Tymczasem, jak zauważa się w piśmiennictwie, mechanizm przewidziany w art. 45 k.p.c. w przypadku braku odpowiedniej normy prawnej o właściwości miejscowej zmierza w istocie do wypełnienia treścią zakresu nieunormowanego, a zatem w pewnym sensie do zastąpienia ustawodawcy. Zdaniem Sądu Najwyższego treść art. 45 k.p.c. nie pozwala na jednoznaczne rozstrzygnięcie kształtu mechanizmu ustalania właściwości miejscowej sądu, czy i kiedy jest możliwe jego weryfikowanie. Nadto zasada zaufania wywodzona z art. 2 Konstytucji oznacza, że jednostka ma prawo oczekiwać od władzy, której zachowanie się ocenia (ustawodawca, sąd), czytelności, przejrzystości, poszanowania zasad systemowych gwarantujących ochronę praw człowieka. Sąd Najwyższy wskazał także, że założenie ostateczności rozstrzygnięcia na podstawie art. 45 k.p.c. oznacza zatem niedopuszczalną ingerencję w prawo do właściwego sądu przysługującego tej stronie, która nie jest wnioskodawcą. Ukształtowanie mechanizmu przewidzianego w art. 45 k.p.c. w taki sposób, który powoduje związanie sądu, który został oznaczony w orzeczeniu Sądu Najwyższego, a w konsekwencji niemożność ustalenia przez ten sąd okoliczności wpływających na właściwość rzeczową, czyni w istocie prawo do właściwego sądu instytucją pozorną (pustą, pozbawioną treści), bowiem otwiera szerokie pole możliwych nadużyć bez możliwości realnej weryfikacji podstaw określenia właściwości ani jej ustalenia na ogólnych zasadach. W tym zakresie mechanizm ukształtowany w art. 45 k.p.c. ingeruje w niedopuszczalny sposób w sferę istoty konstytucyjnego prawa do sądu. Weryfikacja właściwości jest elementem gwarancji sprawiedliwości proceduralnej, której urzeczywistnieniu służy prawo do właściwego sądu. Powinna ona następować zawsze, a w każdym razie pozostawać możliwa do przeprowadzenia co najmniej na wniosek strony –

w analizowanym zakresie albo na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym, albo po wytoczeniu powództwa na zasadach ogólnych po wydaniu postanowienia na podstawie art. 45 k.p.c., w którym oznaczono sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. Wymaga to jednak uznania, że sąd określony na zasadzie art. 45 k.p.c. nie jest sądem „właściwym” w rozumieniu kodeksowym, a zatem nie znajduje w tym wypadku zastosowania art. 15 k.p.c., bowiem art. 45 k.p.c. wbrew powszechnemu zapatrywaniu nie stanowi normy o właściwości i nie odnosi się do ustalenia „sądu właściwego” w znaczeniu kodeksowym, lecz jest normą kompetencyjną pozwalającą na wskazanie sądu *inter alia* mogącego dopiero ustalić właściwość na zasadach ogólnych, a odpowiednie ustalenie Sądu Najwyższego ma charakter w istocie wstępny, i w tym zakresie postanowienie wydane na podstawie art. 45 k.p.c. nie pozostaje co do określenia właściwości rzeczowej wiążące na zasadach ogólnych.

2. W piśmie z 14 sierpnia 2019 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie przystępuje do postępowania.

3. W piśmie z 8 stycznia 2020 r. Sejm zajął stanowisko w sprawie. W ocenie Sejmu, art. 45 k.p.c. w zakresie, w jakim nie określa ani kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji, a w pozostałym zakresie postępowanie podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.: dalej: u.o.t.p.TK) wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Zdaniem Sejmu, pytanie prawne dotyczące tego czy art. 45 k.p.c. w zakresie, w jakim wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, nie spełnia wymogu określonego w art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK, który nakłada na sąd pytający obowiązek wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione. W ocenie Sejmu, sąd nie wskazał, w jaki sposób rozstrzygnięcie sądu uległoby zmianie, gdyby określony przepis prawny, we wskazanym zakresie, utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o jego niezgodności z Konstytucją. W konsekwencji w tym zakresie postępowanie podlega umorzeniu.

W zakresie pytania prawnego sądu dotyczącego badania zgodności art. 45 k.p.c. w zakresie braku określenia kryteriów lub przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2 oraz art. 7 Konstytucji, Sejm wniósł o umorzenie postępowania w części dotyczącej badania zgodności art. 45 k.p.c. z art. 7 i art. 176 ust. 2 Konstytucji ze względu na brak sformułowania przez sąd pytający zarzutu dotyczącego naruszenia wskazanych przepisów Konstytucji, a więc w konsekwencji z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

Jeśli chodzi o badanie zgodności art. 45 k.p.c. w zakresie braku wskazania w nim przesłanek i kryteriów stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, Sejm uznał, że jest on zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Sejm dokonał analizy zgodności art. 45 k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji i wskazał, że na treść konkretnej normy prawnej składa się nie tylko brzmienie zaskarżonego przepisu, lecz również jego systemowe uwarunkowanie, przyjęte poglądy doktryny oraz ukształtowana w tej materii linia orzecznicza. Sejm zauważył, że w czasie obowiązywania zaskarżonego przepisu doktryna nie zgłaszała postulatów rewizji ani nie kwestionowała jego konstytucyjności, a znaczna część orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych na podstawie tego przepisu to postanowienia oddalające wnioski o oznaczenie sądu właściwego miejscowo, w uzasadnieniach których wskazywano, że okoliczności danej sprawy pozwalają ustalić sąd właściwy miejscowo na

podstawie art. 27-42 k.p.c. Nadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego sformułowane zostały dyrektywy ogólne dla orzekania w trybie art. 45 k.p.c.

4. W piśmie z 28 lutego 2020 r. Prokurator Generalny (dalej: Prokurator) zajął stanowisko w sprawie. W jego ocenie, postępowanie podlega umorzeniu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Prokurator, w pierwszej kolejności, zwrócił uwagę na zmianę brzmienia art. 45 k.p.c. i stwierdził, że sąd pytający może i powinien rozpoznać wniosek złożony przed zmianą brzmienia art. 45 k.p.c. Zdaniem Prokuratora, sąd pytający nie wykazał przesłanki funkcjonalnej w zakresie określonym w pkt 1 pytania prawnego bowiem od odpowiedzi na pytanie, czy art. 45 k.p.c. w zakresie, w jakim wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo jest zgodny z Konstytucją, nie zależy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem pytającym.

Jeśli chodzi o pkt 2 pytania prawnego, Prokurator wskazał, że wątpliwości również budzi istnienie przesłanki funkcjonalnej bowiem ewentualne orzeczenie niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu samo w sobie nie doprowadzi w pełni do usunięcia stanu niekonstytucyjności. Prokurator zwrócił uwagę na to, że w postępowaniu zainicjowanym przez sąd przy rozstrzyganiu sprawy, w której kierowano pytanie prawne, sąd ten musiałby zastosować się do dyspozycji przepisu, w brzmieniu, które zakwestionował, a źródłem brakującej treści normatywnej nie może być sentencja wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Zatem nawet potencjalne uwzględnienie zarzutów sformułowanych w pytaniu prawnym nie doprowadziłoby do zmiany treści art. 45 k.p.c. W wyniku wydania przez TK wyroku w zakresie pkt 2 pytania prawnego, nie zostałyby określone kryteria ani przesłanki stanowiące podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, gdyż Trybunał nie posiada kompetencji ustawodawczej. Nadto sąd pytający nie wykazał w jaki sposób zmieniłoby się rozstrzygnięcie sprawy w przypadku orzeczenia niekonstytucyjności art. 45 k.p.c. w zakresie wskazanym w pkt 2 pytania prawnego.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot pytania prawnego.

1.1. Sąd Najwyższy (dalej: pytający sąd) w postanowieniu z 11 marca 2019 r. przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, czy art. 45 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2024 r. poz. 1568; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w zakresie, w jakim nie określa kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2 oraz z art. 7 Konstytucji.

1.2. Zaskarżony art. 45 k.p.c. brzmiał: „Jeżeli w myśl przepisów kodeksu nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo”.

Obecne brzmienie art. 45 k.p.c. jest następujące: „§ 1. Jeżeli na podstawie przepisów kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Naj-

wyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. § 2. O oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew”.

1.3. Trybunał stwierdza, że o ile sama zmiana brzmienia kwestionowanego art. 45 k.p.c. pozostaje irrelevantna dla oceny istnienia przesłanki funkcjonalnej przedmiotowego pytania prawnego, o tyle odrębnej oceny wymaga kwestia spełnienia tego niezbędnego warunku dopuszczalności pytania prawnego w odniesieniu do przedstawionych przez sąd zakresów stosowania art. 45 k.p.c., które zakwestionowano jako niezgodne ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi.

2. Dopuszczalność pytania prawnego.

2.1. Zgodnie z art. 193 Konstytucji, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, jeżeli od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Zatem dopuszczalność rozpoznania merytorycznego pytania prawnego uzależniona jest od spełnienia trzech przesłanek materialnych: podmiotowej (podmiotem formułującym pytanie prawne może być „każdy sąd”), przedmiotowej (przedmiotem pytania prawnego może być tylko zgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą) i funkcjonalnej (musi istnieć związek między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem w toczącym się przed sądem postępowaniu w sprawie indywidualnej).

Ponadto art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) wymaga, aby pytanie prawne miało formę postanowienia i zawierało: 1) wskazanie sądu, przed którym toczy się postępowanie w sprawie wraz z jej oznaczeniem; 2) wskazanie organu, który wydał kwestionowany akt normatywny; 3) określenie kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części; 4) sformułowanie zarzutu niezgodności kwestionowanego aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą oraz jego uzasadnienie, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie; 5) wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało przedstawione.

2.2. Trybunał stwierdził, że pytanie prawne spełniło przesłankę podmiotową i przedmiotową. Wniesione zostało przez sąd w rozumieniu art. 193 Konstytucji, który zakwestionował konstytucyjność przepisu ustawowego, tj. art. 45 k.p.c. Sąd powziął wątpliwość co do konstytucyjności art. 45 k.p.c. w zakresie, w jakim przepis ten wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, oraz w zakresie, w jakim nie określa kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo.

2.3. Szczegółowego rozważenia wymaga, czy spełniona została przesłanka funkcjonalna. Przesłanka funkcjonalna wskazuje na związek między pytaniem prawnym a sprawą zawisłą przed sądem. Pytanie prawne może być podniesione wyłącznie na tle konkretnej sprawy, a jego przedmiotem może być wyłącznie przepis prawa, który ma bezpośredni związek z toczącym się postępowaniem (por. postanowienie TK z 10 października 2000 r., sygn. P 10/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 195). Tym samym przedmiotem pytania prawnego może być przepis, który będzie zastosowany przez sąd w toczącym się postępowaniu i w oparciu o który sąd jest zobowiązany wydać stosowne orzeczenie, a więc który będzie stanowił podstawę rozstrzygnięcia (por. postanowienia TK z: 27 lutego 2008 r., sygn. P 31/06, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 24; 4 października 2010 r., sygn. P 12/08, OTK ZU NR 8/A/2010, poz.86

oraz 19 października 2011 r., sygn. P 42/10, OTK ZU nr 8/A/2011, poz. 92). W drodze pytań prawnych mogą podlegać ocenie Trybunału „te regulacje prawne, które będą wykorzystane (stosowane) w trakcie postępowania sądowego i które mogą doprowadzić organ sądowy do wydania na ich podstawie aktu stosowania prawa (orzeczenia). Mogą to być zarówno przepisy (normy) prawa proceduralnego, wyrażające tryb danego postępowania, jak i przepisy (normy) prawa materialnego, na podstawie których możliwa jest ocena stanów faktycznych. Wreszcie mogą to być przepisy (normy) kompetencyjne i ustrojowe” (wyrok TK z 20 października 2010 r., sygn. P 37/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 79).

Kontrola dokonywana w drodze pytań prawnych ma charakter incydentalny i jest możliwa jedynie w zakresie, w jakim rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem zależy od odpowiedzi na przedstawione pytanie (art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK). Odpowiedź na pytanie prawne powinna być sądowi niezbędna do prawidłowego rozstrzygnięcia toczącej się przed nim sprawy, a owa zależność powinna być wskazana i uzasadniona przez sąd. Tym samym pytający sąd musi dokładnie uargumentować, dlaczego rozstrzygnięcie toczącej się przed nim sprawy nie jest możliwe bez wydania orzeczenia przez Trybunał (por. wyrok o sygn. P 37/09). Zgodnie z orzecznictwem TK dopełnienie nałożonego na sąd obowiązku wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą to pytanie zostało zadane, nie następuje przez powtórzenie ogólnej formuły ustawowej, ale „wymaga wykazania, że *in casu* spełniony jest konstytucyjny warunek dopuszczalności pytania prawnego” (wyrok TK z 7 listopada 2005 r., sygn. P 20/04, OTK ZU nr 10/A/2005, poz. 111).

Podjęwając próbę spełnienia przesłanki funkcjonalnej, pytający sąd wyjaśnił, że „[u]stalając istnienie przesłanki funkcjonalnej w niniejszym postępowaniu należy stwierdzić, iż wpływ odpowiedzi na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie wymaga oceny dwupłaszczyznowo”. Po pierwsze, „art. 45 k.p.c. stanowi podstawę rozstrzygnięcia w sprawie zawisłej przed Sądem Najwyższym poprzez wskazanie sądu na podstawie tego przepisu «przed którym należy wytoczyć powództwo»”. Po drugie, „należy uznać, że rozstrzygnięcie co do tego, w jaki sposób przez Sąd Najwyższy i na podstawie jakich kryteriów (przesłanek), a w konsekwencji który sąd polski zostanie wskazany w postępowaniu w niniejszej sprawie jako ten, «przed którym należy wytoczyć powództwo» (co w uznaniu Sądu w niniejszej sprawie nie musi być tożsame z pojęciem «sądu właściwego»), zależy od oceny konstytucyjności rozwiązania obecnie obowiązującego, przede wszystkim z uwagi na brak takich kryteriów”.

Pytający sąd nie stwierdza, że rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed nim jest zależne w sposób ścisły od odpowiedzi udzielonej przez Trybunał Konstytucyjny, natomiast stwierdza, że „orzeczenie o niezgodności art. 45 k.p.c. w zakresach wskazanych w niniejszym pytaniu prawnym (przede wszystkim w pkt 2.) może doprowadzić do konieczności realizacji wyroku Trybunału przez ustawodawcę poprzez doprecyzowanie kryteriów, jakimi powinien kierować się Sąd Najwyższy wykonując przyznaną mu przez ustawodawcę kompetencję”. Jednocześnie sam stwierdza, uzasadniając przesłankę funkcjonalną, że „[a]ni Sąd Najwyższy, ani Trybunał Konstytucyjny, nie mogą bowiem samodzielnie sformułować takich kryteriów, których wskazanie stanowi wyłączną kompetencję normodawczą organów władzy ustawodawczej”. Ponadto, „w zakresie dotyczącym pkt 1 pytania prawnego uznanie niezgodności art. 45 k.p.c. z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji umożliwi następczą weryfikację właściwości miejscowej sądu w ramach postępowania dowodowego (kontroli «następczej») przed tym sądem, który w tym zakresie nie byłby związany orzeczeniem Sądu Najwyższego w razie możliwości ustalenia właściwości miejscowej w świetle kodeksowych zasad ogólnych. Trudno bowiem zakładać, że kontrola taka miałaby być każdorazowo dokonywana w ramach przyjętego przez ustawodawcę modelu postępowania przez Sąd Najwyższy”.

2.4. Trybunał Konstytucyjny uznał, że pytający sąd nie spełnił przesłanki funkcjonalnej. Pytający sąd nie wykazał w jaki sposób zmieniłoby się rozstrzygnięcie sprawy w przypadku orzeczenia niekonstytucyjności art. 45 k.p.c. w zakresie wskazanym w pkt 1 i 2 pytania prawnego. Samo orzeczenie o niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu nie doprowadzi do bezpośredniego usunięcia tego stanu.

Prokurator słusznie zwrócił uwagę na to, że przy rozstrzygnięciu sprawy, w której skierowano pytanie prawne, sąd musiałby zastosować się do dyspozycji przepisu, w brzmieniu, które zakwestionował, a źródłem brakującej treści normatywnej nie może być sentencja wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Zatem nawet potencjalne uwzględnienie zarzutów sformułowanych w pytaniu prawnym nie doprowadziłoby do zmiany treści art. 45 k.p.c., na podstawie którego sąd pytający by orzekał w sprawie. W wyniku wydania przez TK wyroku w zakresie pkt 2 pytania prawnego, nie zostałyby określone kryteria ani przesłanki stanowiące podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, gdyż Trybunał nie posiada kompetencji ustawodawczej. Takie kryteria natomiast sąd pytający może odnaleźć w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W zakresie, w jakim zaskarżony przepis „wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo”, nie znajdzie on zastosowania w stanie faktycznym sprawy zawisłej przed sądem pytającym. Z samego brzmienia przyjętej wyżej formuły wynika wyraźnie, że norma ta nie będzie miała zastosowania w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Najwyższy oznaczający sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. Będzie miała zastosowanie dopiero w postępowaniu prowadzonym przez sąd już oznaczony, przed którym należało wytoczyć powództwo, o ile sąd ten uzna się niewłaściwym miejscowo lub też strona procesu zainicjowanego wniesieniem powództwa uzna, że są podstawy do stwierdzenia takiej niewłaściwości.

Słusznie sąd pytający wskazał, że „zależność między sprawą toczącą się przed sądem a pytaniem prawnym powinna polegać na tym, że rozstrzygnięcie sądu pytającego będzie inne w sytuacji orzeczenia przez TK o niekonstytucyjności przepisu, którego pytanie dotyczy, a inne w sytuacji orzeczenia o konstytucyjności takiego przepisu” (J. Trzeciński, M. Wiącek, *uwagi do art. 193 Konstytucji*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. 5, red. L. Garlicki, Warszawa 2007, s. 11). Jednakże, wypowiedź Trybunału Konstytucyjnego we wskazanych zakresach w wyroku nie miałyby wpływu na wynik sprawy przed Sądem Najwyższym, co przesądza o umorzeniu niniejszego postępowania.

2.5. Wobec powyższego Trybunał Konstytucyjny, zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, umorzył postępowanie w sprawie stwierdzenia, czy art. 45 k.p.c. w zakresie, w jakim wyklucza stwierdzenie niewłaściwości sądu w razie oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest zgodny z art. 2 oraz z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w zakresie, w jakim nie określa kryteriów ani przesłanek stanowiących podstawę oznaczenia przez Sąd Najwyższy sądu, przed który należy wytoczyć powództwo jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 2 oraz z art. 7 Konstytucji, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Z tych wszystkich względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.